

ALEXIA TALA VE "DERİN ENGINLİKLER"

Sezin TÜRK KAYA *

ÖZET

Yaşamını İngiltere ve Şili’de sürdüren disiplinlerarası sanatçı Alexia Tala, “Enstalasyon ve Deneysel Baskiresim” adlı kitabı ile bilinmektedir. Bu yazıda ise, 2004 yılında “Derin Enginlikler” adlı enstalasyonu üzerinden sanatçının mekân kavramına bakışı incelenmiştir. Alexia Tala için mekân, geçmiş ve bugün arasındaki bağlantıyı sağlayan bir nesnedir. Günümüzde baskiresim sanatçılarının geçirdiği değişimin eserlerine nasıl yansıdığı “Derin Enginlikler” merkezinde değerlendirilmiştir. Çağdaş baskiresim, başka şeylerle sentezlenerek neler kazandığı vurgulanmış ve yeni oluşumlarla arasındaki etkileşime değinilmiştir.

ALEXIA TALA AND "DEEP OF THE VASTNESS"

Abstract

An interdisciplinary artist Alexia Tala living in England and Chile is well-known with her experimental prints, artists’s books, installations and her book named “Installations and Experimental Printmaking”. In this paper, the artist’s perspective on the concept of space has been examined through her installation called “Intimate Immensities” in 2004. To Alexia Tala, space is an object building the connection between past and present. On in the center of “Intimate Immensities” it has been interpreted of how the shift that today’s artists have undergone affects their works. It has also been emphasized what contemporary printmaking gains by being synthesized with other concerns, and stated its interaction with new formations.

Anahtar Kelimeler: Alexia Tala, Deneysel Baskiresim, Entalasyon, Mekân.

Key words: Alexia Tala, Experimental Printmaking, Installations, Space.

* Yardımcı Doçent, Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, Bursa, Türkiye

Giriş

Alexia Tala, deneysel baskiresim ve enstalasyon (yerleştirme) sanatçısı olarak bilinir. “Derin Enginlikler” adlı sergisi, deneysel baskiresim ile enstalasyonunu buluşturduğu, sanatsal ve teknik ustalığını sergilediği çalışmalarının bütünüdür.. Tala, bizzat kendisi bu çalışmada Bachelard'ın “Mekanın Poetikası'ndan” ve Barcelona’da gerçekleştirilen “Antoni Tàpies Retrospektifi” adlı programın bir parçası olan “Poetics of Material” (Malzemenin Poetikası) sempozyumundan esinlendiğini ifade etmektedir.¹ Gaston Bachelard, “Mekanın Poetikası”nda ev mekânına ait imgeleri inceler: “Mahzenden Tavan Arasına Ev, Kulübenin Anlamı”, “Ev ve Evren”, “Çekmece, Dolaplar ve Sandıklar”. İmgeler, zaman (geçmiş, şimdi, gelecek) ve nesne ile kişi ilişkisi içinde ele alınır.²

Tala'nın etkilendiği Antonio Tapies'in “Poetics of Material” retrospektifi içinde, malzemenin dönüşümünü, geçen zamanı ve ölümün varlığını sorgulayan çalışmalar bulunmaktadır. Sanatçı kullandığı atık veya artık malzemenin kökleri ile bir bağlantı kurmakta, onlar ile etkileşime geçmektedir.³

Bu yazının amacı; Alexia Tala'nın “Derin Enginlikler” adlı sergisini gün ışığına çıkarmak, yakından bakmak, Baskiresim’de mekân kavramını Alexia Tala'nın bu sergisi üzerinden incelemek ve yorumlamak, çağdaş baskiresmin içinde deneysel yöntem ve tekniklerin nasıl sonuçlar doğurduğunu göstermek, günümüzde baskiresmin sadece çoğaltılarak çerçevesiz duvara asılan bir şey olmadığını, disiplinlerarası bir kullanımla neler yapılabileceğini örneklemek, deneysel baskiresim ve enstalasyon kavramlarına açıklık getirmektir.

Mekan ve Alexia Tala

İlk çağdan günümüze kadar mekân kavramı gerek düşünsel, gerekse görsel açıdan kullanılmıştır. Mekân, sözlük anlamı açısından “*Bir kimsenin, bir şeyin bulunduğu, bir eylemin gerçekleştiği yerdir. Resimde mekân, kompozisyonu oluşturan figürlerin bir araya gelerek üçüncü boyut yanılması oluşturacak biçimde düzenlemesidir.*”⁴ Görsel sanatlarda, izleyicide algılanması istenen mekân kavramı farklı yöntemlerle oluşturulur. Sanatçı, kompozisyonunda seçtiği nesnelere çeşitli mantık ilişkileri kurarak yerleştirir. 1960’lı yıllardan sonra sanatçılar, mekân’a vurgu yapan, izleyicileri eserin içine alan, arazi sanatı, çevre sanatı ve optik sanat vb; yeni arayışlara girdiler. Bu süreçte mekân’a yapılan eklemeler mekânları sanat nesnelere dönüştürdü.⁵

Sanat alanında yaşanan gelişmeler, resim ve baskiresimde eş zamanlı olarak ilerledi. Baskiresim sanatçıları, değişimden deneysel çalışmalar ve yeni sunum şekilleri ile çıktılar. Yeni dönem sanatçılar için artık yaptıkları baskiresimler; duvarlara asılan bir süs tablosu olmaktan çıktı ve enstalasyonların bir parçası haline geldi.

Alexia Tala, “Derin Enginlikler”de, elinde ki malzemeyi büyük ustalıkla kullanmış ve çok farklı mekânları oluşturmuştur. Sanatçı, deneysel baskıları ile içinde yaşadığı çağda

¹ Alexia Tala, Installations and Experimental Printmaking (Printmaking Handbooks), 1.Baskı, A&C Black Publisher Limited, Syf:63, Çin Halk Cumhuriyeti, 2009.

² Gaston Bachelard, “Uzamanın Poetikası”, İthaki Yayınları/ Felsefe Dizisi, 1. Baskı , İstanbul, 2008

³ http://www.macba.cat/global/exposiciones/docs/tapies/tapies_eng.pdf (20 Aralık 2012)

⁴ Nimet Keser, Sanat Sözlüğü, Ütopya Yayınevi, Syf 210, 2. Baskı, Ankara, 2009

⁵ Michael Archer, Art Since 1960, Thames and Hudson, 1. Basım, Singapur. 1997

gerçekleşen sanatsal değişime katılmış ve baskıları yaptığı mekân kurgularının ana teması olmuştur. Mekânın kendisinde Alexia Tala'nın çalışmasının bir parçasıdır. Alexia Tala "Derin Enginlikler"de mekânı; geçmiş ve bugün arasındaki bağlantıyı sağlayan bir nesne olarak kullanmaktadır. Sanatçı, yaptığı baskiresimleri dikey prizmalar üzerine yapıştırarak baskı zeminlerini başka şeylerle sentezleyerek, onlara yeni bir görünüm ve yeni bir değer kazandırmaktadır. Prizmaları galeri mekânına yerleştirerek, zemin mekânı, sanatının bir parçası kılar. Ressamın tuvali, kâğıdı neyse, Alexia Tala için de mekân odur. Eserine izleyici ile son dokunuşu yapan Alexia Tala, galeri mekânından çekilir ve sanat eseri izleyici ile tamamlanır.

Derin Enginlikler

Alexia Tala, çalışmalarını katmanlar halinde kurgulamaktadır. En alt tabakada dış formu da oluşturan ahşap iskelet vardır. İskelet parça MDF'den kestirilerek oluşturulmuş kutulardan ibarettir. Büyük boyutlu kâğıtlara alınmış baskılar iskeletin üzerine yapıştırılmıştır. Baskı kâğıdının üzerinde, üst üste kullanılmış boya katmanları ve ıslakken üzerine uygulanmış kumlar yer almaktadır. Böylece kolaj mantığından yola çıkılarak deneysel yolla işleme sokulmuştur.

Resim 1 Alexia Tala, Derin Enginlikler, Enstalasyon, 25 X 25 X 200 cm, 2004

Kaynak 1 Alexia Tala, Installations and Experimental Printmaking

“Derin Enginlikler”in sergilendiği mekâna girildiğinde, izleyicileri biri kendi boylarına yakın, ikisi daha yüksek boyda üç adet sütun karşılar. Bu sütunlar (Resim 1), üç adet dikdörtgen prizma olarak birbiriyle benzer özelliklere sahiptir. Tek tek bakıldığında ise ortadaki sütunun 8 adet eşit şekilde bölünmüş prizmadan yani küplerden meydana geldiği fark edilmektedir. Bu sütun diğer ikisinden, üzerindeki biçimler, renkler, figürler ile de ayrılmaktadır. Resimde yer alan diğer iki prizma kendi aralarında renk açısından daha uyumludur. Bu iki sütun birbirinin devamı niteliğindedir. Ayrı olan bu sütunlar üzerlerindeki kalın sarı bantlar ile ilişki halindedirler.

Sanatçı bir sonraki aşamada aynalı sütunları kullanmaktadır. Aynalı sütunlar için sanatçı düz beyaz prizmaları tercih eder. Beyaz prizmaların üzerinde küçük odacıklar vardır. İzleyicinin göz mesafesinde olan bu küçük odacıkların yüzeyleri ayna ile kaplıdır ve zeminlerinde kum bulunmaktadır. Kumla kaplı zemin üzerinde ise, küçük renkli sütunlar vardır. Bu küçük renkli sütunlar Resim 1 deki sütunlar ile benzer fiziksel özelliklere sahiptirler. Bu aynalı odacıklar izleyiciyi kendi içine çeker. İzleyici burada hem daha önceki “Derin Enginlikler”in nesnelereyle hem de kendi yüzüyle karşı karşıya gelir. Bu aşamada sanatçı daha önceki enstalasyonunun yansımaları ve devamını üretmiş olur.

Resim 2 Alexia Tala, Derin Enginlikler, Enstalasyon, Aynalı Sütunlar ve İzleyiciler,

75 X 75 X 220 cm, 2004

Kaynak 2 Alexia Tala, Installations and Experimental Printmaking

İzleyici tepkileri ile oynamayı çok seven sanatçı, uzun prizmaların üzerine yerleştirdiği aynalı kutular ile izleyenlerin dikkatini bu küçük alana çekmektedir. Renkli sütunlar arasında gezen izleyici kendi yaşanmışlıkları ile sütunları farklı şekillerde düşlemektedir. Sütunlar arasında dolaşan izleyici kendisini, uzun ve köklü bir geçmişe sahip ve üzerinde önemli mesajlar barındıran dikili taşların yanındaymış gibi hissedebilir. Başka bir izleyici görmeye alışık olduğu kilisenin bir parçasını düşleyebilir, başka bir kişi ise yaşadığı şehirdeki yüksek binalar ile sütunlar arasında bir bağ oluşturabilir. Bütün bu farklı hayaller, sanatçının amaçladığı şeydir.

Resim 3 Alexia Tala, Derin Enginlikler, Enstalasyon, Aynalı Sütunlar Ayrıntı, 2004

Kaynak 3 Alexia Tala, Installations and Experimental Printmaking

Resim 4 Alexia Tala, Derin Enginlikler, Enstalasyon, 2006

Kaynak 4 <http://www.mamchiloe.cl/2010/03/2006/> (1 Kasım 2012)

Enstalasyonlar mekâna göre tasarlanan sanat eserleridir. Resim 3'te "Derin Enginlikler" adlı yerleştirmenin farklı bir mekânda kurgulanmış biçimi vardır. Mekânda zaten var olan ahşap sütunlar ve yere konmuş aynanın üzerindeki daha kısa sütunlar ile kurgunun içine yeni biçimlerin girdiği görülüyor. Yeni sütunlar, diğer sütunlar ile ortak özellikler taşımaktadır.

Alexia Tala kitabında , bu çalışmalar ile ilgili şu değerlendirmeler yapılmaktadır:

*"Sanatçı, izleyicinin uzun süreli bir derin düşünme ve irdeleme sürecine girmesini sağlayacak şekilde eserlerini sergiler ve bazı durumlarda eserlerinin boyut ve hacminde değişiklikler yapar ve böylelikle eserle birlikte çıktıkları seyahatte izleyiciler daha uzun süre harcarlar. Bu sayede Tala'nın eserleri, bir objeye, heykelle ya da bir enstalasyona dönüşür ve ortamın bütünleyici bir parçasını oluşturur."*⁶

Tala'nın baskiresimleri Antonio Tapies'in çalışmaları ile renk ve biçim açısından büyük benzerlikler gösterir. Tapies'in açık ve serbest şekillenmiş kompozisyon anlayışı, renk ve doku kullanımları Tala'nın çalışmalarının genelinde görülmektedir.⁷

⁶ Alexia Tala, Installations and Experimental Printmaking (Printmaking Handbooks), 1.Baskı, A&C Black Publisher Limited, Syf:63, Çin Halk Cumhuriyeti, 2009.

⁷ Lynton. N. Modern Sanatın Öyküsü.(3. Baskı). Remzi Kitabevi. Syf: 262, Çin Halk Cumhuriyeti. 2004

Resim 5 Antonio Tapes, Cruz y Tierra, 162 x 162 cm, Karışık Teknik, 1975

Kaynak 5 <http://gutierrezcabrero.dpa-etsam.com/tag/tapes/>

SONUÇ

Sanat yapıtlarını algılamak izleyicinin kişisel birikimi ile ilgilidir. Güncel sanat çalışmalarının izleyiciler açısından algılanması, çoğu zaman, diğer çalışmalara göre daha güçtür. Bunun farklı sebepleri vardır. Alexia Tala'nın "Derin Enginlikler" adlı yerleştirmesi özellikle izleyici tepkileri ve düşledikleri ile anlam kazanmaktadır. İzleyici ucu açık olan bir mekanda, kendi anılarıyla ve hayal gücüyle renkli sütunlar arasında enstalasyona dâhil olarak gezinmektedir.

Sanatçılar geleneksel yöntemlerden yola çıkarak geliştirdikleri deneysel yöntemleri baskiresmin oluşum ve uygulama bölümlerinin yanında sunum ve sergileme yöntemlerinde de kullanılmaktadırlar. Alexia Tala "Derin Enginlikler"de baskiresmin en klasik sunum biçimi olan çerçeveleme yöntemini kullanmak istememiş ve izleyicileri çerçevesiz olarak hazırladığı baskıları ile buluşturmuştur. İzleyici ve baskıları arasında hiçbir engel yoktur. Bu yaklaşım izleyiciyi esere dokunmaya ve hissetmeye teşvik etmektedir. Çağdaş baskiresim içinde deneysel yöntem ve teknikler 1960 sonrası dönemden günümüze kadar kullanılmaktadır.

KAYNAKLAR

Archer. M. (1997). Art Since 1960. (1. Basım).Singapur. Thames and Hudson

Bachelard. G. (2008)“Uzamin Poetikası”. (1. Baskı). İstanbul. İthaki Yayınları/ Felsefe Dizisi.

Keser. N.(2009). Sanat sözlüğü.(2. Baskı). Ankara. Ütopya Yayınevi.

Lynton. N.(2004). Modern Sanatın Öyküsü.(3. Baskı). Çin Halk Cumhuriyeti. Remzi Kitabevi

Tala. A. (2009). Installations and Experimental Printmaking (Printmaking Handbooks).(1.Baskı). A&C Black Publisher Limited. Çin Halk Cumhuriyeti.

The Museu d’Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

http://www.macba.cat/global/exposiciones/docs/tapies/tapies_eng.pdf (20 Aralık 2012)

El Museo de Arte Moderno Chiloé

<http://www.mamchiloe.cl/2010/03/2006/> (1 Kasım 2012)

Grupo Gutiérrez Cabrero

<http://gutierrezcabrero.dpa-etsam.com/tag/tapies/> (15 ocak 2014)